HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כסתם יחידאה לא אמר [א]אמרי נהרדעי לא כתבינן אורכתא אמטלטלי אמר רב אשי לאמימר מאי טעמא אמר ליה משום דרבי יוחנן [ב]דא"ר יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינן יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו איכא דאמרי אמרי נהרדעי [א]לא כתבינן אורכתא אמטלטלי דכפריה טעמא דכפריה דמיחזי כשיקרא אבל לא כפריה כתבינן ואמרי נהרדעי [ב]אורכתא דלא כתיב ביה זיל דון וזכי ואפיק לנפשך לית ביה משש מ"ט [ג]משום דא"ל האיך לאו בעל דברים דידי את אמר אביי [ד]ואי כתיב ביה למחצה לשליש ולרביע מיגו דמשתעי דינא אפלגא משתעי דינא אכולה אמר אמימר אי תפס לא מפקינן מיניה רב אשי אמר [ה]כיון דכתביה ליה כל דמתעני מן דינא קבילית עלי שליח שויה ואיכא דאמר שותפא שויה למאי נפקא מינה למיתפס פלגא (א) [ו]° והלכתא שליח שויה:

מתני' [ז]גנב ע"פ שנים וטבח ומכר על פיהם או על פי שנים אחרים משלם תשלומי ארבעה וחמשה [ח]גנב ומכר בשבת גנב ומכר לע"ז [ט]גנב וטבח ביום הכפורים [י]גנב משל אביו וטבח ומכר ואח"כ מת אביו [כ]גנב וטבח ואחר כך הקדיש משלם תשלומי ארבעה וחמשה [ל]גנב וטבח לרפואה או לכלבים [מ]השוחט ונמצאת טריפה [נ]השוחט חולין בעזרה משלם תשלומי ארבעה וחמשה רבי שמעון פוטר בשני אלו:

גמ' לימא מתניתין דלא כרבי עקיבא דאי ר' עקיבא האמר דבר ולא חצי דבר דתניא [ס]אמר רבי יוסי כשהלך אבא חלפתא אצל ר' יוחנן בן נורי ללמוד תורה ואמרי לה רבי יוחנן בן נורי אצל אבא

חלפתא

אורכתא. הרשאה: **משום דר' יוחנן.** דהואיל ואינו ברשות הבעלים אינו יכול להקנותו לשליח הלכך אם אבד יכול לחזור ולתבוע מיד הנאמן: **דכפריה.** אם תבעיה מפקיד לנאמן בבית דין וכפר בו: **דמיחזי.** דחתמינן אשיקרא דיהיב ליה לשליח מידי דלית ליה גבי האיך: **דאמר ליה האיך.** נאמן לשליח לאו בעל דברים דידי את: **ואי כתב בה למחצה ולשליש.** דון וזכי לנפשך והמותר שלי: **מיגו דמשתעי.** נאמן דינא בהדי שליח אפלגא על כרחיה דלא מצי למימר ליה לאו בעל דברים דידי את משתעי אכולה: **ואי תפס.** שליח משל נאמן: **לא מפקינן מיניה.** אף על גב דלא כתיב ביה אפיק לנפשך. ל"א ואי תפס שליח ממון שהוציא ועיכבו לעצמו לא מפקינן מיניה כך מצאתי כתוב בתשובות הגאונים וזה עיקר: רב אשי פליג עליה דאמימר: **כיון דכתיב קבילית עלאי.** אלמא שליח שויה הלכך אי תפיס מפקינן מיניה. וללישנא קמא נמי אי תפס משל נאמן מפקינן מיניה דהא שליח בעלמא הוא והוי כתופס לבעל חוב: **למיתפס פלגא.** ממון שהביא אם רוצה לעכב חציו: ה"ג **והלכתא שליח שוייה ולא שקיל מידי:** **מתני' על פי שנים.** כלומר שנים מעידין אותו שגנב: **גנב ומכר בשבת.** אבל טבח קם ליה בדרבה מיניה: **וטבח ביום הכפורים.** דאין זדונו אלא כרת: **וטבח ומכר ואחר כן מת אביו.** אבל מת אביו ואח"כ טבח ומכר תנא בסיפא דפטור שהרי ירש את אביו ושלו הוא טובח ומוכר: **בשני אלו.** בטרפה ובחולין בעזרה דקא סבר רבי שמעון שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה אבל לרפואה ולכלבים שחיטה ראויה היא דאי בעי מצי אכיל מיניה: **גמ' דבר ולא חצי דבר.** על פי שנים עדים יקום דבר[ד]. והני עדי טביחה דקתני במתני' או על פי שנים עדים אחרים חצי דבר קמסהדי דאי לאו עדי גניבה איכא למימר דידיה קא טבח:

חלפתא

כסתם יחידאה לא אמר. תימה דבכמה מקומות משמע דאמר אפילו כסתם יחידאה דבסוף המוציא (שבת דף פא:) פריך והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק ואע"ג דבפ' ג' מינים (נזיר ד' מג. ושם) מוקמינן ליה כר"ש ובפרק החולץ (יבמות דף מג:) גבי אחת בתולות דפריך נמי והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה אע"ג דאתי כרבי מאיר וכן בכמה מקומות וי"ל דה"פ ה"א מאן תנא לנועים ר' דוסא כי היכי דלא תקשה סתם משנה לרבי יוחנן כלומר דלא תקשה מאי אולמיה האי סתמא מהאי סתמא דכיון דאיכא למימר דיחידאה היא לא חשיבא כי ההיא סתם משנה דאתי כרבים וא"ת והא האי סתמא נמי דאין הגונב אחר הגנב יחידאה היא דהיינו רבי יהודה בר פלוגתיה דרבי דוסא דאמר כל שילקטו דוקא ולא כל מה שלקטו ויש לומר דדלמא רבי יהודה כל שלקטו נמי שרי ולא נקט כל שילקטו אלא לרבותא דאע"ג דלא שרי אלא על ידי ברירה ועי"ל דה"ק ה"א דכסתמא יחידאה לא אמר כי היכי דלא תקשה ליה סתם משנה אבל השתא שהוצרכו לעשות תירוץ אחר לא נאמר יותר אלא אפי' (ב) משנה יחידאה נמי אמר: **לא** כתבינן אורכתא אמטלטלי. דוקא אמטלטלין דגזליה אבל אמטלטלין דפקדון כתבינן דהא תלי טעמא בהקדש ויש כח לאדם להקדיש פקדון שיש לו ביד חבירו כדמוכח בהמוכר את הספינה (ב"ב דף פח.) גבי ההוא גברא דאייתי קרי לפומבדיתא אתו כ"ע שקלי חדא חדא אמר הרי הן מוקדשין לשמים ומשמע התם דאי לא קילו דמייהו הוו קדשי ועוד דלעיל אמר אין הגונב אחר הגנב משלם כפל משום דאין בעלים יכולין להקדיש וגונב מבית הנפקד משלם כפל לבעלים כדתניא בהמפקיד (ב"מ דף לג:) ועיקר קרא בגונב מבית שומר כתיב: **אמטלטלין** דכפריה. כתב ר"ח דהאידנא נהגו לכתוב אורכתא אפילו אמטלטלי דכפריה וטעמא לא ידענא ור"ת מפרש דטעמא דהלכתא כלישנא בתרא דסוגיא דגמרא כוותיה דבשבועות (דף לג: ושם) דייק טעמא דמשביע (ג) עליכם דאיש פלוני כהן הוא הא מנה לפלוני ביד פלוני חייבין והא קתני סיפא עד שישמעו מפי התובע אמר שמואל בבא בהרשאה והא אמרי נהרדעי לא כתבינן אורכתא אמטלטלי הני מילי (ד) דכפריה אבל לא כפריה כתבינן וכן בפרק יש בכור (בכורות דף מט.) וכיון דהלכתא כלישנא בתרא אם כן אפילו כפריה כתבינן דהא לישנא בתרא מפרש טעמא דלא כתבינן אמטלטלין דכפריה משום דמיחזי כשיקרא ולמיחזא כשיקרא לא חיישינן כדמסיק בהכותב (כתובות דף פה.) ובפרק כל הגט (גיטין דף כו:) דליתא לדרב פפי דאמר האי אשרתא דדייני דמיכתבא מקמי דלסהדו סהדי אחתימות ידייהו פסולה משום דמיחזי כשיקרא וא"ת כיון דלא חיישינן למיחזי כשיקרא אם כן בשבועות (דף לג:) ובבכורות (דף מט.) כי פריך מנהרדעי דאמרי לא כתבינן הוה ליה למימר דליתא וי"ל דאורחא דגמרא למיפרך ממילתא אע"ג דליתא דבפרק ב' דכתובות (ד' כא:) נמי פריך מדרב פפי אמילתיה דרב הונא וחוזר בה מחמת זה ומגיה דברים אע"ג דאמר בהכותב (כתובות ד' פה.) דליתיה ומיהו לפי המפרש התם דהא דקאמר ליתא לא קאי ארב פפי אלא כלומר ליתא לקושיא דאין קושיא דבקיום שטרות דוקא חיישינן למיחזי כשיקרא דבית דין אבל בשאר מילי לא מדרב נחמן אז אין זה ראיה משום דפריך מדרב פפי וא"ת וללישנא קמא דנהרדעי מאי הוה משני אמתניתין דשבועות ודבכורות ומיהו אמתניתין דשבועות מצי לאוקמי (ו) בקרקעות וכמ"ד נשבעין אבל בההיא דבכורות דאיירי בפדיון בכור ליכא לאוקמי כמ"ד פודין בקרקעות דהא קתני בההיא משנה דאין פודין ויש לומר דאיכא לאוקמינה שהאחד חייב לחבירו ושואל מדרבי נתן אי נמי שנתן לו במעמד שלשתן ומיהו בההיא דבכורות צריך לדקדק אם יכול ליתן במעמד שלשתן כיון דהוא עצמו לא היה יכול להוציא מידו כמו שבכתובה אין יכולה ליתן במעמד שלשתן כיון דלא ניתנה לגבות מחיים כמו שמפורש בהחובל (לקמן ד' פט.) ואין לתמוה על מה שאנו נוהגין לכתוב הרשאה אפי' במלוה אע"פ שאין אדם יכול להקנות הלואתו לחבירו כדמוכח במי שמת (ב"ב ד' קמח.) שדוחק למצוא דהלואתו לפלוני איתא בבריא ולא מצי לאשכוחי אלא הואיל ויורש יורשה אי נמי במעמד שלשתן משמע דבשום ענין לא מצי מקני ליה דכיון דקי"ל כאיכא דאמרי ולהך לישנא אמטלטלין דגזילה נמי כתבינן אורכתא אע"פ שאין יכול להקנותו כמו שאין יכול להקדיש דקיימא לן כרבי יוחנן דגזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אין יכולין להקדיש כדמשמע בפ"ק דב"מ (ד' ז. ע"ש) דפריך מיניה לרב ומשמע נמי התם דסבר סתמא דגמרא דאם המסותא מטלטלין לא היה נגזל יכול להקדיש ה"ה הלואה אע"פ שאין יכול להקנותה כתבינן הרשאה וטעמא דלהאי לישנא מסקינן דשליח שויה ועשו תקנה לענין שליחות כאילו היה קונה קנין גמור ויש סמך למנהג בהגוזל (ז) (בתרא) (לקמן ד' קד:) דרב פפא הוה מסיק זוזי בי חוזאי אקנינהו לרב שמואל בר יהודה אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תווך ומסיק משמע לשון הלואה ויש לדחוק דמסיק בעיסקא מיירי שלא ניתן להוצאה ועוד דבהזהב (ב"מ ד' מו.) ובהמוכר את הספינה (ב"ב ד' עז:) ל"ג ומסיק אלא הוה ליה זוזי בי חוזאי בכל הספרים ואין לדקדק מההיא דבכורות (ד' מט.) גבי פדיון הבן שיכול להרשות אע"פ שניתן לכהן ע"מ להוציא דלא מסקי אדעתייהו שימות תוך שלשים אלמא יכול להרשות במלוה דהתם ע"כ לאו ע"מ להוציא נתנו לו דקיימא לן כשמואל דאמר התם בסמוך להאי שמעתא (שם) דפודה בנו בתוך שלשים ° ונתאכלו המעות דאין בנו פדוי:

מסורת הש"ס

א) שבועות לג: בכורות מט., ב) קדושין נב. ב"מ ז. לעיל סח: סט., ג) ב"ב נו: [תוספתא דב"ב פ"ב], ד) [דברים יט], ה) [ד"ה היכא], ו) עיין רש"א, ז) נ"ל קמא,

רבינו חננאל

איכא דאמרי אמרי נהרדעי לא כתבינן אורכתא אמטלטלי דכפריה. אמ' ליה רב אשי לאמימר מאי טעמ' אמ' ליה מדר' יוחנן דאמ' גזל ולא נתיאשו הבעלים שניהם אין יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו ולא אשכחנן פלוגתא עליהו למיבטל שמעתיהו. ויש מי שגורס אמטלטלי דכפריה אפקדונא וסבר דלא כתבינן אורכתא אלא [אפיקדונא דקימא לן פיקדונא כל היכא דאיתיה] ברשותא דמריה איתיה, וליכא למימר בפקדון דאינו [ברשותו. ושמועה זו בפרק שבועת] העדות בענין המשביע לעדים אם לא תבואו ותעידו שיש לפלוני [מנה אצל פלוני. וא]קשינן והאמ' עד שישמעו מפי התובע ומוקים לה שמואל בבא בהרשאה. ואמרי נהרדעי לא כתבינן אורכתא, הני מילי היכא דכפריה היכא דלא כפריה כתבינן. וכמוה עוד בפרק יש בכור לנחלה. וכיון דליכא מאן דדחי ליה, לא להא דנהרדעי ולא להא דר' יוחנן, ורב אשי ואמימר דאינון בתראיי מוקמי לה כר' יוחנן, שמע מינה דהילכתא הכי. וכל דאשכחנן בתלמוד כגון מעשה דרב פפא דאקני לזוזי דהוה ליה בי הוזאי לרב שמואל בר אחא וכיוצא בו במה דלא כפריה הוא כדאיתמר בהדיא, אבל או כפריה לא איתברירא בשמעתא דכתבינן אורכתא עליה. **והא** דנהגו למכתב אורכתא אפילו אמטלטלי דכפריה לא ידעינן מנין ועל זה סמכו המוציא מחבירו עליו הראיה. **ואמרי נהרדעי** כל אורכתא דלא כתיב בה זיל דון זכי ואפיק לנפשך לית בה משמא. מאי טעמ', דיכיל למימר ליה לאו בעל דברים דידי את. אמר אביי ואי כתב בה למחצה לשליש ולרביע מיגו דמשתעי דינא לפלגא משתעי נמי לכולא. וכיון דאמימר ורב אשי אליבא דנהרדעי שמע מינה הילכתא כוותיהו נמי בהא. ואסיקנא, שליח שוייה. מתני'. גנב על פי שנים וטבח ומכר על פיהם או על פי שנים אחרים משלם תשלומי ד' וה' וכול'. לימא מתני' דלא כר' עקיבא דאי ר' עקיבא הא אמ' על פי שנים יקום דבר, דבר ולא חצי דבר. דתניא, אמ' ר' יוסי כשהלך אבא חלפתא אצל ר' יוחנן בן נורי ללמוד תורה וכול'.

עין משפט נר מצוה

סה א מיי' פ"ג מהל' שלוחין הל' ו ועיין בהשגות ובמ"מ סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קכג סעיף א [רב אלפס כאן ובפ' הגוזל עלים דף מא:]

סו ב ג מיי' שם הל' א סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קכב סעיף ד:

סז ד מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעיף ה:

סח ה מיי' שם הלכה א טוש"ע שם סעיף ו:

סט ו מיי' שם טוש"ע שם בהג"ה:

ע ז מיי' פ"א מהלכות גניבה הלכה ו ופ"ג הל' ז טוח"מ סי' שנ:

עא ח מיי' שם פ"ג הל' ה טוח"מ שם:

עב ט מיי' שם הל' ב טור ח"מ שם:

עג י כ מיי' שם פ"ב הל' ו טוח"מ שם:

עד ל מ נ מיי' שם הל' ח טוח"מ שם:

הגהות הב"ח

(א) גמ' למיתפס פלגא (והלכתא שליח שויה). תא"מ ונ"ב עיין באשר"י כתב דלא גרסי' ליה: (ב) תום' ד"ה כסתם וכו' כסתם משנה דיחידאה: (ג) ד"ה אמטלטלין וכו' טעמא דמשביע אני עליכם: (ד) בא"ד ה"מ היכא דכפריה אבל:

גליון הש"ס

גמ' והלכתא שליח שויה. עיין ב"ב דף קכז ע"א תוס' ד"ה מדלרש: תוס' ד"ה אמטלטלין וכו' בסה"ד ונתאכלו המעות דאין בנו פדוי. ועיין ב"ב דף קכז ע"א תוספות ד"ה מדלרש:

מוסף רש"י

אורכתא הרשאה, ולשון שולטנות הוא כמו (ב"ב קסד:) בשנת פלוני אורכן שלטון, אף כאן אורכתא השלטה שהשליטו על בעל דינו לתובעו (שבועות לג:). אמטלטלי לפי שאינו בעין והעדים מעידין על מה שכתוב מחמת שיש לי ביד פלוני כך וכך (שם) דהואיל ואינן בעין מיחזי כשיקרא, שמא אין בידו משל זה כלום וחתימי סהדי אשיקרא (בכורות מט.). דכפריה שכבר נשמע שהנתבע שקרן דהשתא מיחזי כשיקרא שחתמו על מ"מ זה שיש לו ביד פלוני כך וכך (שבועות לג:). אבא חלפתא. אבי, חלפתא, דר' יוסי שמו היינו ר' יוסי בן חלפתא (רשב"ם ב"ב נו:).